

PREANESTEZİK DEĞERLENDİRMEDE HASTALARIN ANESTEZİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİLGİ, DENEYİM VE KAYGILARI İLE İLGİLİ ANKET ÇALIŞMASI

A QUESTIONNAIRE STUDY RELATED TO PATIENT'S KNOWLEDGE, EXPERIENCE AND ANXIETY ON ANESTHESIOLOGY PRACTICE DURING PREANESTHETIC EVALUATION

Tuba Kuvvet Yoldaş¹, Mehmet Yoldaş², Hilmi Güngör⁴, Sinem Karagöz¹, Aylin Çakır Güven¹, Yakup Çelik¹, Mehmet Kızılkaya¹, Sitki ün³

¹Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon, İzmir.

²Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Üroloji, İzmir.

³Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi, Üroloji, İzmir.

⁴Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Genel Cerrahi, İzmir.

ÖZET

Anestezi ve anestezi doktoru, toplum tarafından daha tanınır hale gelmeye başlamıştır. Bu çalışmada operasyon, ağrı tedavisi veya sedasyon için anestezi polikliniğine başvuran hastalara anestezi ve anestezi doktoru ile ilgili bilgilerini, deneyimlerini ve kaygılarını belirlemek amacıyla bir anket hazırlandı. Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi anestezi polikliniğine başvuran 18-90 yaş arasındaki 249 hastaya yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek gibi demografik bilgiler, önceki anestezi deneyimi, alerji öyküsü, anestezi yöntemleri ile ilgili bilgileri, anestezi doktorunun görevleri ile ilgili bilgileri ve anestezi ile ilgili korkuları içeren, 20 sorudan oluşan anket uygulandı. Olguların eğitim durumunda en fazla yüzdeyi %26,1 ile ilkökul mezunları oluşturuyordu. Anestezi deneyimi olanlar olguların %44,6'sı idi. Olguların %48,2'si anestezinin uzman doktor tarafından uygulandığını biliyordu. Anestezi ile ilgili korkular sorgulandığında olguların %29,3'ü en fazla "öleceğim" cevabı verdi. Anestezi doktoru ve anestezi ile ilgili sorulara verilen doğru cevaplar, anestezi deneyimi ve lise-lise üstü eğitimi olan olgularda istatistiksel olarak anlamlı yüksekti. Eğitim düzeyi yükseldikçe olguların anestezi konusundaki bilgilerinin arttığı görüldü.

Anahtar kelimeler: Anesteziyoloji, anket, bilgi

SUMMARY

Public interest in anesthesia and anesthesiologist is increasing. In this study a questionnaire was set up to reveal patients' knowledge who were consulted anesthesia clinic for sedation, analgesia or anesthesia about the role of an anesthesiologist and their concern about anesthesia.

Yazının alınma tarihi: 14.04.2015, Kabul tarihi: 11.06.2015, Online basım:01.07.2015

Yazışma adresi

Mehmet Yoldaş
E-posta: yoldas_2297@hotmail.com

249 patients , aged between 18-90 , who were referred Katip Çelebi University Atatürk Education and Research Hospital anesthesia polyclinic, were requested to fill out a questionnaire consisting of 20 questions related to age, sex, education, occupation, anesthesia history, allergy history, methods of anesthesia, working place of anesthesiologist, anxieties related to anesthesia. Questions related to education level of patients showed that 26.1 % of them had primary education. The rate of patients who had experienced anesthesia were 44.6%. The 48.2% of the patients knew the anesthesia administered by a physician specialist. The question related to fear of anesthesia was answered as "I will die " by 29,3% of patients. Statistically significant relation was found between level of education (high school,university) and anesthesia experience of patients with correct answers about anesthesiology and anesthesiologist.. So, public education should be raised to consciousness about health status of people themselves.

Keywords: Anesthesiology, survey, knowledge

GİRİŞ

Günümüzde toplumumuzun tıbbi konulara olan ilgisi artmaktadır(1). Ancak birçok kişi, anestezi uygulamaları ve anestezi doktorunun hastanede çeşitli alanlardaki rolü ile ilgili yeterince bilgiye sahip değildir. Toplumun anestezi doktoru ile ilgili bilgisi oldukça azdır, hatta birçok kişi anestezi doktorunun tıp doktoru olduğunu dahi bilmemektedir(2). Anestezi doktorları sıklıkla tanınmayan doktorlardır(3). Bu, operasyon planlanan hastaların kısa süre önce hastaneye çağırılması ve karmaşık bir ortama maruz kalmaları gerçeğine bağlanabilir(4). Hastaların birçoğu, çok fazla hastane personeli ile karşılaştıkları için operasyon öncesi anestezi doktoru ile karşılaştığını hatırlamaz(5). Yapılan çalışmalar hastaların, anestezi doktorunun eğitim durumunu bilmediklerini (6), operasyon salonunda anestezi doktorunun ne yaptığının farkında olmadıklarını veya cerrah ile nasıl bir görev paylaşımı içinde olduğunu bilmediklerini göstermiştir(1).

Preoperatif anestezi bakışı, operasyon için hastayı değerlendirmeye ek olarak hastaya, anestezi uygulamaları ve anestezi doktorunun rolü hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir(4). Hastalar sıklıkla genel, rejyonel anestezi ve operasyonla ilgili kaygılar taşır(7,8). Cerrahi girişim planlanan hastalar kendi güvenliği, operasyon sonucu ve konforlarıyla ilgili endişelerini ifade etmektedirler(9). Bütün tıbbi girişimler risk taşımaktadır ancak hastalar sıklıkla anesteziyi en riskli girişim olarak düşünürler. Hastaların birçoğu ameliyattan sonra uyanamayacakları veya ameliyat sırasında uyanabilecekleri gibi düşüncelerden dolayı kaygılıdır. Anestezi öncesi hastaların bilgilendirilmesi korku ve anksiyeteye bağlı oluşan morbiditeyi azaltmaktadır ve hasta memnuniyetini arttırmaktadır (10,11).

Bu çalışma; operasyon, ağrı tedavisi veya sedasyon için anestezi polikliniğine başvuran hastalara anestezi ve anestezi doktoru ile ilgili bilgilerini, deneyimlerini ve kaygılarını belirlemek amacıyla planlanmış bir anket çalışmasıdır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Yerel etik kurul onayı alındıktan sonra Ağustos-Kasım 2014 tarihleri arasında Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi anestezi polikliniğine başvuran hastalar çalışma için değerlendirildi. Çalışmaya katılacak hastalar, yapılacak incelemeler konusunda bilgilendirildi, her hastaya, gönüllü katıldıklarına ilişkin onay formu okutuldu ve imzası olan hastalar çalışmaya alındı. Operasyon öncesi değerlendirme, sedasyon veya ağrı tedavisi için anestezi polikliniğine başvuran hastaların anestezi hakkındaki bilgilerini ölçmek için yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, önceki anestezi deneyimi ve alerji öyküsü soruları ve birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği çoktan seçmeli anestezi ile ilgili sorular soruldu. Hastaların anestezi doktorunun işlevleri, görev yerleri, anestezi yöntemleri hakkındaki bilgileri ve endişeleri sorgulandı. Anket soruları hastanemizdeki uygulamalara ve benzer anket çalışmalarının verilerinden yararlanılarak (2,4,9) oluşturuldu (Tablo 1). Hastalardan 20 sorudan oluşan anketi doldurmaları istendi.

18-90 yaş arasındaki 250 hasta çalışmaya alındı. Türkçe bilmeyen, mental durum bozukluğu olan hastalar çalışma dışı bırakıldı. Sadece bir hasta sorulara net cevap veremediği için çalışmaya dahil edilmedi. Okur-yazar olmayan hastalara anestezi doktoru soruları soruldu ve kaydedildi. Diğer hastalar anket sorularını kendileri okuyup doldurdu. 20 sorudan oluşan ankette yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek gibi demografik bilgiler, önceki anestezi deneyimi, alerji öyküsü, anestezi yöntemleri ile ilgili bilgileri, anestezi doktorunun görevleri ile ilgili bilgileri ve anestezi ile ilgili korkuları soruldu.

Verilerin istatistiksel analizi IBM SPSS Statics Version 22 paket programında %95 güvenle yapıldı. Yaş değişkeni normal dağılmadığından (Kolmogorov-Smirnov $p < 0,05$) erkek ve kadınların yaşlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U, kategorik değişkenlerin gruplar arasında karşılaştırılmasında Pearson Chi-Square, Fisher's Exact test ve Ki-kare trend istatistiksel analizleri kullanıldı. $P < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Hastanemiz Anesteziyoloji ve Reanimasyon polikliniğine başvuran 250 olgunun 249'u çalışmaya alındı. 249 olgunun 121'i kadın (%48,6), 128'i erkek (%51,4) idi. Olguların %23,7'si 18-30 yaş, %65,5'i 30-60 yaş, %10,8'i 60 yaş üstüydü. İncelemeye alınan kadın ve erkek olguların yaş ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı. Ankete katılanların %3,2'si okuryazar değil, %7,2 okuryazar, %26,1'i ilkököl, %20,5'i ortaokul, %17,3'ü lise, %11,2'si yükseköğretim, %14,5'i üniversite mezunuydu. Ankete katılanların çoğunluğunu (%27,3) ev hanımları oluşturuyordu (Tablo 2). Daha önce anestezi deneyimi olanlar olguların %44,6'sı iken, anestezi deneyimi olmayanlar olguların %55,4 idi. Herhangi bir ilaç allerjisi olmayanlar olguların %75,9'u, ilaç allerjisini bilmeyenler ise olguların %18,1 idi (Tablo 3). Ankete katılanların anestezi ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmek için çeşitli sorular soruldu. Anestezi polikliniğine gelme nedenini bilmeme oranı %16,9 idi. Doğru cevap olan "Hepsi" seçeneğini işaretleyenler olguların %17,7'si idi. "Bilmiyorum" veya "Hepsi" seçenekleri dışındaki seçeneklerden bir veya daha fazlasını işaretleyenler eksik işaretleme olarak kabul edildi ve oranı %65,4 idi. Olguların eğitim düzeyine göre lise altı ve lise-lise üstü olarak iki gruba ayırdığımızda olguların bu soruya doğru cevabı vermeleri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmadı ($p=0,299$). Daha önce anestezi deneyimi olan olguların anestezi polikliniğine gelme nedenine doğru cevabı vermeleri arasında anlamlı ilişki bulunmadı ($p=0,072$). "Anestezi aynı yöntemle mi uygulanır?" sorusuna olguların %38,2'si "hayır" cevabını verdi. Bu soruya verilen doğru cevabın eğitim düzeyi ile ilişkisi anlamlı bulundu ($p=0,016$). Anestezi deneyimi ile de bu soruya doğru cevap verme arasında anlamlı ilişki bulundu ($p=0,002$). "Ameliyattan önce kronik hastalık belirtilmeli midir?" sorusuna olguların %83,5'i "Evet" cevabını verdi. Bu soruya verilen doğru cevabın hem eğitim düzeyi ile hem de anestezi deneyimi ile ilişkili olduğu görüldü ($p=0,003$) ($p=0,0012$). Ameliyat öncesi katı ve sıvı besinlerin kesilmesi gerektiğini olguların %63,9'u biliyordu. Ameliyattan önce oral alımla ilgili soruya doğru cevabın verilmesi eğitim düzeyi ile ilişkili iken anestezi deneyimi ile ilişkili bulunmadı ($p=0,001$) ($p=0,766$). Anestezi yöntemleri iki ayrı soru ile sorgulandı. İlk soruda anlaşılabilir şekilde anestezi yöntemleri açıklandı ve bu soruya verilen cevabın eğitim düzeyi ile ilişkisi anlamlı bulundu ($p=0,023$). Daha önce anestezi deneyimi olanlarda da anestezi yöntemini bilme düzeyi anlamlı bulundu ($p=0,001$). Genel, bölgesel, lokal anestezi gibi tıbbi terimler kullanılarak sorgulandığında ise soruya doğru cevap verme, eğitim düzeyinin artması ve anestezi deneyiminin olmasıyla anlamlı ilişkili bulundu ($p=0,005$) ($p=0,001$). Tıbbi terimlerin kullanıldığı bu soruda 30-60 yaş arasındaki

olguların bilgi düzeyi istatistiksel olarak anlamlı yüksekti ($p=0,001$) " Anestezi doktoru nerede çalışır? " sorusunda olguların %57'si anestezi doktorunun tüm çalışma yerlerini bilirken sadece ameliyathane cevabını verenler olguların %27,3'ü idi. Eğitim düzeyi arttıkça anestezi doktorunun nerede çalıştığını bilme düzeyi anlamlı olarak artıyordu ($p=0,001$). Aynı şekilde anestezi deneyimi olan olgularda da bu soruya verilen doğru cevap anlamlı yüksekti ($p=0,001$). "Anesteziyi kim verir?" sorusuna "uzman hekim" cevabını verenler olguların % 48,2'si , "anestezi teknisyeni" cevabını verenler olguların %13'ü idi. Anestezi deneyimi ile bu soruya verilen cevabın ilişkisi anlamlı ($p=0,001$) bulunurken eğitim düzeyi ile anlamlı ilişki bulunmadı ($p=0,12$). "Anestezi hakkında bilgiyi kim vermelidir?" sorusuna %89,2 hasta " anestezi uzmanı" olarak cevap verdi. Eğitim düzeyinin artması ile bu soruya verilen doğru cevap arasında anlamlı ilişki bulundu ($p=0,048$). Anestezi uzmanının operasyon sırasındaki görevleri ile ilgili sorulara "bilmiyorum" cevabını verenler olguların %20,1 idi. Anestezi doktorunun tüm görevlerini bilenler ise %53 idi. Bu soruya verilen doğru cevaplar, anestezi deneyimi ve eğitim düzeyi ile anlamlı ilişkili bulundu ($p=0,001$) ($p=0,001$). 30-60 yaş grubundaki olguların anestezi doktorunun görev yerlerini bilme, peroperatif görevlerini bilme, anestezinin kim tarafından uygulandığını bilme açısından diğer yaş gruplarıyla anlamlı farkı bulunmaktaydı (Tablo 6). Anestezi uygulamaları, anestezi doktorunun görevi ile ilgili sorularla eğitim durumu ve anestezi deneyimi ilişkisi Tablo 3,Tablo 4 ve 5'de verilmiştir. Anestezi ile ilgili korkuları değerlendirildiğinde ilk iki soruyu olguların %29,3'ünün "öleceğim" ve %25,3'ünün "anesteziden uyanamayacağım" cevapları oluşturuyordu. Olguların %20,5'i herhangi bir korkusu olmayanları oluşturmakta idi. 30 yaş altı olgularda ağrı duyma ve postoperatif bulantı-kusma olacağı korkusu anlamlı yüksek idi ($p=0,001$) ($p=0,006$). Hastaların postoperatif ağrı konusundaki fikirleri sorgulandığında da olguların %29,7'si "normal bir durumdur,tolere edilebilir", %34,1'i "dayanılmaz bir durum, ağrının kesilmesini isterim" dedi. Erkekler kadınlara göre postoperatif ağrının normal bir durum olduğunu ve tolere edilebileceğini belirtmiştir ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,013$). Kadınlar ağrı kesicilerin kullanılmasının gerektiğini daha fazla belirtmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,039$) (Tablo 7).

TARTIŞMA

Resmi olarak Anesteziyoloji ve Reanimasyon bilim dalı Türkiye'de 1956 yılında ihtisas dalı olmuştur. Hızla ilerleyen teknoloji ile birlikte gelişime oldukça açık bir bilim dalıdır.

ANESTEZİ POLİKLİNİĞİ ANKET FORMU (BİRDEN FAZLA ŞIKKI İŞARETLEYEBİLİRSİNİZ)

Bu anket sizlere anesteziyi tanıtmak ve anestezi hakkındaki bilgilerinizi değerlendirmek için yapılmaktadır.

Tarih/...../.....

1. Cinsiyetiniz: o Kadın o Erkek

2. Yaşınız:

3. Eğitim durumunuz

Okur yazar değil

Okur yazar

İlkokul

Ortaokul

Lise

Yüksekokul

Üniversite

4. Mesleğiniz:

5. Daha önce narkozla (anestezi ile) ameliyat oldunuz mu?

Evet

Hayır

6. Herhangi bir ilaca alerjiniz var mı? o Var o Yok o Bilmiyorum

7. Anestezi polikliniğine neden geldiniz?

Ameliyat öncesi hastalıklarım ile ilgili bilgi vermeye

Kullandığım ilaçları söylemeye

Ağrım olduğu için

Daha önce geçirdiğim ameliyatları, bunlar sırasındaki narkoz bilgilerini vermeye

Hepsi

Bilmiyorum

8. Anestezi sizce tüm hastalara aynı yöntemle mi uygulanır? oEvet oHayır oBilmiyorum

9. Anestezi öncesi

Sadece katı yiyecekler yenmemelidir.

Sadece sıvı içecekler içilmemelidir.

Hem katı hem sıvı besinler yenmemelidir.

Az az yiyecek yenebilir.

Hiçbir şeyin kesilmesine gerek yoktur.

10. Ameliyattan önce tansiyon yüksekliği, kalp rahatsızlığı, seker hastalığı gibi ek hastalıklar belirtilmelidir.

Evet

Hayır

Bilmiyorum

11. Ameliyat gerektiğinde anestezi uygulanır mı? oEvet oHayır oBilmiyorum

12. Anestezi uygulaması nasıl yapılır?

Damardan ilaç verilerek

Gaz koklatılarak

Sadece ameliyat bölgesini uyuşturarak

Her üçü de uygulanabilir

Bilgim yok

13. Aşağıdaki hangi anestezi yöntemlerini biliyorsunuz?

Genel anestezi

Lokal anestezi

Bölgesel anestezi

Hepsi

Hiçbiri

14. Sizce anestezi doktoru nerede çalışır?

Poliklinik

Ameliyathane

Yoğun bakım

Ağrı tedavisi

Böbrek taşı kırırma (ESWL), Endoskopi laboratuvarı (kolonoskopi, ERCP, hortumla mideye, bağırsağa bakma) Kateter anjio laboratuvarı. Radyolojik görüntüleme (tomografi çekimi, opak alerjisi...)

Hiçbirini bilmiyorum

Hepsi

15. Anestezi doktorunun ameliyatta neler yaptığını biliyor musunuz?

Hastanın ağrı duymamasını sağlar

Uyuma ve uyanıklığı yani bilinç durumunu takip eder

Kan basıncını takip eder

Kalp hızını takip eder

Kandaki oksijen miktarını takip eder

Sıvı ve kan kaybını karşılar

- o Hiçbirini bilmiyorum
o Hepsini yapar
16. Anestezinin kimin tarafından verildiğini düşünüyorsunuz?
o Uzman hekim
o Pratisyen hekim
o Hemşire
o Teknisyen
o Sağlık memuru
o Bilgim yok
17. Anesteziniz hakkında size kim bilgi vermeli?
o Cerrah
o Anestezi doktoru
o Hemşire / teknisyen
18. Anestezi korkuyor musunuz? o Evet o Hayır
19. Anestezi işlemi ile ilgili korkularınız nelerdir?
o Ağrı duyacağım
o Bulantım kusmam olacak
o Anestezi uyanamayacağım
o Çevreyi tanıyamayacağım
o Boğazım ağrıyacak
o Ameliyatta tam uyuyamayacağım
o Bilincimi kaybedip istemediğim şeyler söyleyeceğim
o Öleceğim
o Herhangi bir korkum yok
20. Postoperatif ağrı;
o Normal bir durumdur, tolere edilebilir.
o İyileşmenin bir göstergesidir.
o Ağrı kesici ilaç kullanılmalıdır.
o Dayanılmaz bir durum, ağrımın kesilmesini isterim.

Tablo 1: Hastaların anestezi ile ilgili bilgilerini değerlendiren anket soruları

Tablo 2: Sosyodemografik özellikler

		n	%
CİNSİYET	Kadın	121	48,6
	Erkek	128	51,4
YAŞ	30 yaş ve altı	59	23,7
	31-60 yaş	163	65,5
	60 yaş üzeri	27	10,8
EĞİTİM DURUMU	Okur yazar değil	8	3,2
	Okur yazar	18	7,2
	İlkokul	65	26,1
	Ortaokul	51	20,5
	Lise	43	17,3
Eğitim	Yüksekokul	28	11,2
	Üniversite	36	14,5
MESLEK	Lise altı	142	57,0
	Lise ve üzeri	107	43,0
	Serbest	33	13,3
	Ev hanımı	68	27,3
	Öğrenci	31	12,4
	İşçi	37	14,9
	Memur	46	18,5
	Emekli	16	6,4
Çiftçi	12	4,8	
	İşsiz	6	2,4

Tablo 3: Anestezi ile ilgili bilgilerin dağılımı

		n	%
Daha önce anestezi ile ameliyat oldunuz mu?	Evet	111	44,6
	Hayır	138	55,4
İlaç alerjiniz var mı?	Var	15	6,0
	Yok	189	75,9
	Bilmiyorum	45	18,1
Anestezi polikliniğine neden geldiniz?	Ameliyat öncesi hastalıklarımla ilgili bilgi vermeye	122	49,0
	Kullandığım ilaçları söylemeye	10	4,0
	Ağrım olduğu için	23	9,2
	Daha önce geçirdiğim ameliyatlardan bunlar sırasındaki narkoz bilgilerini vermeye	8	3,2
	Hepsi	44	17,7
	Bilmiyorum	42	16,9
Anestezi tüm hastalara aynı yöntemle mi uygulanır?	Evet	37	14,8
	Hayır	95	38,2
	Bilmiyorum	117	47,0
Anestezi önceden önce	Sadece katı yiyecekler yenmemelidir.	24	9,6
	Sadece sıvı içecekler içilmemelidir.	22	8,8
	Hem katı hem sıvı besinler yenmemelidir.	159	63,9
Ameliyattan önce kronik hastalıklar belirtilmelidir	Az az yiyecek yenebilir.	16	6,4
	Hiçbir şeyin kesilmesine gerek yoktur.	28	11,2
Ameliyat gerektiğinde anestezi gerekir mi?	Doğru	208	83,5
	Yanlış/Bilmiyorum	41	16,5
Anestezi uygulaması nasıl yapılır?	Evet	198	79,5
	Hayır	14	5,6
	Bilmiyorum	37	14,9
	Damardan ilaç verilerek	39	15,7
Hangi anestezi yöntemlerini biliyorsunuz?	Gaz koklatılarak	11	4,4
	Sadece ameliyat bölgesini uyuşturarak	11	4,4
	Her üçü de uygulanabilir	88	35,3
	Bilgim yok	100	40,2
	Genel anestezi	28	11,2
	Lokal anestezi	23	9,2
Bölgesel anestezi	4	1,6	
Hepsi	132	53,0	
Hiçbiri	62	24,9	

Tablo 4: Olguların eğitim durumlarına göre anestezi bilgileri dağılımı

		Eğitim				Total		p
		Lise altı		Lise ve üzeri		n	%	
		n	%	n	%			
Anestezi polikliniğine neden geldiniz?	Doğru	22	15,5	22	20,6	44	17,7	0,299
	Eksik/Bilmiyor	120	84,5	85	79,4	205	82,3	
Anestezi tüm hastalara aynı yöntemle mi uygulanır?	Doğru	45	31,7	50	46,7	95	38,2	0,016
	Yanlış/Bilmiyor	97	68,3	57	53,3	154	61,8	
Anesteziden önce yiyecek- içecek tüketimi bilgisi	Doğru	76	53,5	83	77,6	159	63,9	0,001
	Eksik/Bilmiyor	66	46,5	24	22,4	90	36,1	
Ameliyattan önce kronik hastalıklar belirtilmelidir	Doğru	110	77,5	98	91,6	208	83,5	0,003
	Yanlış/Bilmiyor	32	22,5	9	8,4	41	16,5	
Ameliyat gerektiğinde anestezi gerekir mi?	Evet	111	78,2	87	81,3	198	79,5	0,001
	Hayır	2	1,4	12	11,2	14	5,6	
	Bilmiyorum	29	20,4	8	7,5	37	14,9	
Anestezi uygulaması nasıl yapılır?	Damardan ilaç verilerek	22	15,5	17	15,9	39	15,7	0,023
	Gaz koklatılarak	7	4,9	4	3,7	11	4,4	
	Sadece ameliyat bölgesini uyuşturarak	9	6,3	2	1,9	11	4,4	
	Her üçü de uygulanabilir	39	27,5	49	45,8	88	35,3	
	Bilgim yok	65	45,8	35	32,7	100	40,2	
Hangi anestezi yöntemlerini biliyorsunuz?	Genel anestezi	20	14,1	8	7,5	28	11,2	0,005
	Lokal anestezi	13	9,2	10	9,3	23	9,2	
	Bölgesel anestezi	4	2,8	0	0	4	1,6	
	Hepsi	62	43,7	70	65,4	132	53	
	Hiçbiri	43	30,3	19	17,8	62	24,9	

Tablo 5: Olguların anestezi deneyimlerine göre anestezi bilgileri dağılımı

		DAHA ÖNCE ANESTEZİ İLE AMELİYAT OLDUNUZ MU?				Total		p
		Evet		Hayır		n	%	
		n	%	n	%			n
Anestezi polikliniğine neden geldiniz?	Doğru	25	22,5	19	13,8	44	17,7	0,072
	Eksik/Bilmiyor	86	77,5	119	86,2	205	82,3	
Anestezi tüm hastalara aynı yöntemle mi uygulanır?	Doğru	54	48,6	41	29,7	95	38,2	0,002
	Yanlış/Bilmiyor	57	51,4	97	70,3	154	61,8	
Anestezi den önce yiyecek- içecek tüketimi bilgisi	Doğru	72	64,9	87	63	159	63,9	0,766
	Eksik/Bilmiyor	39	35,1	51	37	90	36,1	
Ameliyattan önce kronik hastalıklar belirtilmelidir	Doğru	100	90,1	108	78,3	208	83,5	0,012
	Yanlış/Bilmiyor	11	9,9	30	21,7	41	16,5	
Ameliyat gerektiğinde anestezi gerekir mi?	Evet	101	91	97	70,3	198	79,5	0,001
	Hayır	2	1,8	12	8,7	14	5,6	
	Bilmiyorum	8	7,2	29	21	37	14,9	
Anestezi uygulaması nasıl yapılır?	Damardan ilaç verilerek	35	31,5	4	2,9	39	15,7	0,001
	Gaz koklatılarak	2	1,8	9	6,5	11	4,4	
	Sadece ameliyat bölgesini uyuşturarak	7	6,3	4	2,9	11	4,4	
	Her üçü de uygulanabilir	41	36,9	47	34,1	88	35,3	
	Bilgim yok	26	23,4	74	53,6	100	40,2	
Hangi anestezi yöntemlerini biliyorsunuz?	Genel anestezi	16	14,4	12	8,7	28	11,2	0,001
	Lokal anestezi	10	9	13	9,4	23	9,2	
	Bölgesel anestezi	4	3,6	0	0	4	1,6	
	Hepsi	72	64,9	60	43,5	132	53	
	Hiçbiri	9	8,1	53	38,4	62	24,9	

Tablo 6: Olguların yaş gruplarına göre anestezi personeli bilgileri dağılımı

		YAŞ						Total		p
		30 yaş ve altı		31-60 yaş		60 yaş üzeri				
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Anestezi doktoru nerde çalışır?	Poliklinik	6	10,2	3	1,8	0	0	9	3,6	0,009
	Ameliyathane	8	13,6	50	30,7	10	37	68	27,3	
	Yoğun bakım	0	0	1	0,6	0	0	1	0,4	
	Ağrı tedavisi	4	6,8	4	2,5	2	7,4	10	4	
	Böbrek taşı kırılma (ESWL), Endoskopi laboratuvarı, Kateter anjio laboratuvarı. Radyolojik görüntüleme...	0	0	2	1,2	0	0	2	0,8	
	Hiçbirini bilmiyorum	4	6,8	9	5,5	4	14,8	17	6,8	
	Hepsi	37	62,7	94	57,7	11	40,7	142	57	
Anestezi doktoru ameliyatta neler yapar?	Hastanın ağrı duymamasını sağlar	8	13,6	15	9,2	2	7,4	25	10	0,003
	Uyuma ve uyanıklığı yani bilinç durumunu takip eder	6	10,2	19	11,7	6	22,2	31	12,4	
	Kan basıncını takip eder	0	0	2	1,2	0	0	2	0,8	
	Kalp hızını takip eder	0	0	2	1,2	0	0	2	0,8	
	Sıvı ve kan kaybını karşılar	6	10,2	1	0,6	0	0	7	2,8	
	Hiçbirini bilmiyorum	19	32,2	26	16	5	18,5	50	20,1	
	Hepsini yapar	20	33,9	98	60,1	14	51,9	132	53	
Anestezi kimin tarafından verilir?	Uzman hekim	21	35,6	84	51,5	15	55,6	120	48,2	0,019
	Pratisyen hekim	1	1,7	3	1,8	4	14,8	8	3,2	
	Hemşire	3	5,1	4	2,5	1	3,7	8	3,2	
	Teknisyen	13	22	19	11,7	1	3,7	33	13,3	
	Sağlık memuru	0	0	2	1,2	0	0	2	0,8	
	Bilgim yok	21	35,6	51	31,3	6	22,2	78	31,3	
Anestezi hakkında kim bilgi vermeli?	Cerrah	2	3,4	5	3,1	6	22,2	13	5,2	0,009
	Anestezi doktoru	53	89,8	149	91,4	20	74,1	222	89,2	
	Hemşire / teknisyen	4	6,8	9	5,5	1	3,7	14	5,6	

Tablo 7: Olguların cinsiyetlerine göre postoperatif ağrı bilgileri dağılımı

		CİNSİYET				Total		p
		Kadın		Erkek				
		n	%	n	%	n	%	
Normal bir durumdur, tolere edilebilir.	Evett	27	22,3	47	36,7	74	29,7	0,013
	Hayır	94	77,7	81	63,3	175	70,3	
İyileşmenin bir göstergesidir.	Evett	20	16,5	14	10,9	34	13,7	0,199
	Hayır	101	83,5	114	89,1	215	86,3	
Ağrı kesici ilaç kullanılmalıdır.	Evett	34	28,1	22	17,2	56	22,5	0,039
	Hayır	87	71,9	106	82,8	193	77,5	
Dayanılmaz bir durum, ağrımın kesilmesini isterim.	Evett	40	33,1	45	35,2	85	34,1	0,727
	Hayır	81	66,9	83	64,8	164	65,9	

Toplum tarafından gün geçtikçe daha fazla bilinir hale gelmiştir. Bugüne kadar yapılmış, literatürde yer alan çalışmalarda hastaların anestezi uygulamalarını bilmedikleri ve anestezi doktorunu yeterince tanımadıkları saptanmıştır (12,13).

Bu anket çalışmasında Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon polikliniğine başvuran, yaşları 18 ile 90 arasında değişen 249 hastanın anestezi uygulamaları ve anestezi doktoru hakkındaki bilgileri sorgulandı. Çalışmamız anestezi polikliniğine gelen olguların anesteziyi araştırmış olabilecekleri göz önüne alınırsa toplumun genelini yansıtmaması açısından kısıtlı olabilir. Bu anket çalışmasında, kişilerin eğitim düzeyleri ve anestezi deneyimleri ile, anestezi konusundaki bilgi düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptandı. Özellikle kişilerin anestezi ile ilgili bilgi düzeylerini etkileyen önemli etkenlerden biri eğitim durumu idi. Eğitim düzeyi yükseldikçe olguların bilgi düzeyleri de yükseliyordu. Ayrıca daha önce anestezi deneyimi olanların anestezi uygulamaları ile ilgili bilgileri anlamlı olarak yüksekti.

Anestezi doktorunun kim olduğu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kłafta ve ark.'nın(1) 1996'da yayınladıkları derlemede anestezi uzmanları doktor olduğunu bilme %65-%78 iken Gottschalk ve ark.(9), Tohmo ve ark.(14) ve Hariharan ve ark.'nın(15) çalışmalarında ise bu oran %59-90 olarak bildirilmiştir. Aras ve ark.'nın(16) çalışmasında anesteziyi uygulaması gereken kişinin uzman hekim olması gerektiğini bilme oranı % 40,2 bulunurken ankete katılanların %10'u teknisyen cevabını vermiştir. Çalışmamızda anesteziyi uygulayan kişinin kim olduğuna hastaların %48,2'si anestezi uzmanı derken %13'ü teknisyen cevabını verdi. Bu oranlar ülkemiz için anestezi uzmanlarının teknisyen tarafından uygulandığı düşüncesinin değişmesi açısından iyi bir gelişmedir. Çoğu hasta, anestezi doktorunun yoğun bakım, ağrı tedavisi ve sedasyon uygulanan girişimsel işlemlerde çalıştığını bilmemektedir. Çalışmamızda olguların %57'si anestezi doktorunun tüm çalışma yerlerini biliyordu. Bu oranlar eğitim düzeyi ve anestezi deneyimi ile ilişkili idi.

Hastaların birçoğu cerrahın intraoperatif sorumluluğunu abartma eğilimindedir. Gottschalk ve ark.(9) üç merkezli yaptıkları çalışmada intraoperatif kan transfüzyonu, antibiyotik uygulaması ve ağrı yönetiminin cerrah ile anestezi uzmanının ortak sorumluluğu olarak bildirildiğini göstermiştir. McGaw ve ark.(17) yaptığı çalışmada ise hastaların %10'u anestezi doktorunun operasyon sırasında vital bulguları takip ve gerektiğinde müdahale ettiğini bildirmişti. Çalışmamızda olguların %54,6'sı vital bulgu takibin, %63'ü ağrı kontrolünün, %65,4'ü bilinç takibinin ve %55,8'i sıvı, kan transfüzyonunun

anestezi doktoru tarafından yapıldığını biliyordu. Hem anestezi deneyimi olanların hem de eğitim düzeyi yüksek olanların bu konuda daha bilinçli olduğu saptandı. Hariharan ve ark.(15) çalışmasında uyanıklık izleminin %75, ağrı kontrolünün %67,4, vital bulgu izleminin %62,8, transfüzyonlarının %42,6 oranında bildirildiğini bildirmiştir.

Anketimize katılan olguların %43'ü lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olmalarına rağmen %16,9'u kliniğimize neden başvurduğunu bilmemektedir. Olguların böyle sınırlı bilgiye sahip olmaları Laffey ve ark.'nın(18) yaptığı anket çalışmasında da saptanmıştır ve rutin medikal uygulamaların çoğu hasta için çok anlam ifade etmediğini bildirmişlerdir.

Çalışmamızda anestezi ile ilgili korkularda ölüm korkusu (%29,3) ilk sıradaydı. Anesteziden uyanamama (%25,3) ve ağrı duyma (%20,9) ölüm korkusunu izlerken hastaların % 20,5'i hiçbir korkusu olmadığını belirtti. Benzer şekilde Keleş ve ark.(19) 2005'te yaptığı çalışmada hastaların %35'i "hiçbir korkum yok" derken ameliyat öncesi en sık korkuların anesteziden uyanamama ve ameliyat sonrası ağrı duyma olduğunu belirtmiştir. Osinaike ve ark.'nın(20) yaptığı çalışmada da ölüm korkusu (%82) ve postoperatif ağrı (%75,49) en sık görülen korkular olarak bildirilmiştir. Genel nüfusta da anksiyetenin kadınlarda erkeklere oranla iki kat fazla görüldüğü bilinmektedir(21). Süren ve ark.(22) yaptığı çalışmada yaş arttıkça anestezi ile ilgili endişe düzeyinin azaldığı; kadınların erkeklere göre ameliyat öncesi daha fazla endişeli olduğu bildirilmiştir. Çalışmamızda anestezi korkuları açısından kadınlarda ameliyatta tam uyuymama ve anestezi sonrası çevreyi tanıyamama korkusu erkeklere göre daha fazla iken diğer korkular açısından anlamlı fark bulunmadı. Ağrı duyma ve bulantı- kusma olacağı korkusu genç olgularda fazla iken diğer korkular açısından fark bulunmamakta idi.

Bilgilendirme, hastaların korku ve kaygılarını azaltırken memnuniyetlerini arttırmaktadır. Preanestezi vizitinin, anestezi doktorunun kendini tanıtmaması, anestezi uygulamaları ile ilgili bilgilendirme, olası komplikasyonların anlatılması ve hastadan neler istenildiğinin açıklanması açısından oldukça önemli bir rolü vardır. Hastalarımızın %89,6'sı anestezi ile ilgili bilgilendirmenin anestezi doktoru tarafından yapılmasını istedi. Eğer olgular bilgilendirilirse hem bilgi düzeyleri hem de memnuniyetleri artacaktır. Bu amaçla anestezi uzmanının bilgilendirilmesi dışında broşürler, interaktif videolar ve medya araçları kullanılabilir. Bu şekilde toplumun anestezi hakkındaki bilgilerinin artırılması sağlanabilir. Bilgilendirilmiş hastaların anestezi ile ilgili kaygı ve korkularının azalması ile postoperatif morbidite de azalacaktır.

SONUÇ

Anketimize katılan olguların anestezi ve anestezi doktoru ile ilgili bilgi düzeyi, eğitim seviyesi ve anestezi deneyimi ile ilişkilidir. Yapılacak preoperatif vizitler olguların bilgilendirilmesine katkı sağlayacaktır. Anestezi doktorlarının hastalara daha fazla bilgilendirme yapmasının yanısıra küçük broşürler, videolar gibi görsel iletişim araçları ve yayın kuruluşlarının katkıları hastaların bilgilendirilmesinde önemli rol oynayacaktır.

KAYNAKLAR

1- Klapka JM, Roizen MF. Current knowledge of patients' attitudes toward and preparation for anesthesia: a review. *Anesth Analg* 1996; 83(6):1314-21.

2- Demir A, Turan S, Balaban F ve ark. Anestezi Uygulamaları ile İlgili Olarak Preanestezik Değerlendirme Sırasında Hastalarda Yapılan Anket Çalışması. *Türk Anest Der Dergisi* 2009; 37(4):225-33.

3- Hume MA, Kennedy B, Ashbury AJ. Patient knowledge of anaesthesia and perioperative care. *Anaesthesia* 1994; 49(8):715-8.

4- JG Laffey, M Coleman, JF Boylan. Patients' knowledge of perioperative care. *Ir J Med Sci* 2000; 169(2):113-8.

5- Sykes MK. Recognition of the anaesthetist (editorial). *Anaesthesia* 1995; 50(5):381-2.

6-Calman LM, Mihalache A, Evron S, Ezri T. Current understanding of the patient's attitude toward the anaesthetist's role and practice in Israel: effect of the patient's experience. *J Clin Anesth* 2003; 15(6):451-4.

7- Kindler CH, Harms C, Amsler F, Ihde-Scholl T, Scheidegger D. The visual analog scale allows effective measurement of preoperative anxiety and detection of patients' anesthetic concerns. *Anesth Analg* 2000; 90(3):706-12.

8- Matthey PW, Finegan BA, Finucane BT. The public's fears about and perceptions of regional anesthesia. *Reg Anesth Pain Med* 2004; 29(2):96-101.

9- Gottschalk A, Seelen S, Tivey S. What do patients know about anesthesiologists? Results of a comparative survey in an U.S., Australian, and German university hospital. *J Clin Anesth* 2013; 25(2):85-91.

10- Fischer SP. Development and Effectiveness of an Anesthesia Preoperative Evaluation Clinic in a Teaching Hospital. *Anesthesiology* 1996;85(1):196-206.

11- Tanser SJ, Birt DJ. Who is watching over me?--was the public's perception of the anaesthetist changed by National Anaesthesia Day? *J R Nav Med Serv* 2000; 86(3):134-41.

12- Şekerci S, Akpek E, Göktuğ A, Çetinsoy B ve ark. Hasta ve yakınları ile toplumun farklı kesimlerinin anestezi ve uygulamaları konusundaki bilgi ve davranışları. *Anestezi Dergisi* 2001; 9:48-51.

13- Irita K, Takahashi S. Lack of communication between anesthesiologists and surgeons: comparison of questionnaire survey among anesthesiologists with that among surgeons concerning pre-anesthetic evaluation of surgical patients. *Masui. The Japanese Journal of Anesthesiology* 2000; 49(1):7-17.

14- Tohmo H, Pälve H, Illman H. The work, duties and prestige of Finnish anesthesiologists: patients' view. *Acta Anaesthesiol Scand* 2003; 47(6):664-6.

15- Hariharan S, Merritt-Charles L, Chen D. Patient perception of the role of anesthesiologists: a perspective from the Caribbean. *J Clin Anesth* 2006; 18(7):504-9.

16- Aras D, Çil C, Akçaoğlu A.C. Denizli ili Yenişehir sağlık ocağı bölgesinde halkın anesteziyoloji uygulamalarına ilişkin bilgi, tutum ve önceki anestezi deneyimleri, *Pam Tıp Derg* 2008; 2(2):76-82.

17- McGaw CD, Hanna WJ. Knowledge and fears of anaesthesia and surgery. The Jamaican perspective. *West Indian Med J* 1998; 47(2):64-7.

18- Laffey JG, Coleman M, Boylan JF. Patients' knowledge of perioperative care. *Ir J Med Sci* 2000; 169(2):113-8.

19- Keleş GT, Toprak V, Kefi A. Postoperatif dönemde hastaların anestezi konusundaki endişeleri nelerdir? *Türk Anest Rean Der Dergisi* 2005; 33:307-12.

20- Osinaike BB, Dairo MD, Oyebamiji EO, Odesanya JO, Tanimowo A. Attitude of general public to risks associated with anaesthesia. *East Afr J Public Health* 2007; 4(1):40-2.

21- Öztürk O. Ruh sağlığı ve bozuklukları, Ankara: Hekimler Yay. Birliği; 1994: 263-6:272-6.

22- Süren M, Karaman S, Doğru S. Ameliyat Olan Hastaların Anestezi Memnuniyetinin ve Anestezi Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2013; 5(2): 84-90.